

co „Býti má“ a co „jest“

Porozumění pro to, co „býti má“, bylo už ve starém Řecku některými mysliteli narušováno a někdy přímo podvráceno důrazem na to, co trvá v neproměnnosti a co se tím vlastně vymyká každému „co býti má“. Avšak i ve sféře toho, co vzniká a zaniká, bylo každé „býti má“ relativizováno a marginalizováno jako cosi druhořadého – a možná právě proto nebylo filosoficky náležitě tematizováno. (To, co se mění a posléze zaniká, nestojí přece za vážné úsilí o zachování a trvání, nýbrž může mít jistou platnost pouze v lidském světě – odtud zcela vydělená oblast různých „moudrostí“ třeba u Demokrita, který je neochvějným zastáncem „atomismu“, tj. přesvědčení, že skutečné jsou pouze atomy a prázdno, zatímco vše ostatní jen nejen cosi druhotného, ale přímo pouhé zdání.) Jestliže tento starý metafyzický předpoklad zavrhneme, ocitáme se před velmi zásadní otázkou: jestliže vůbec něco „jest“ (a o tom zatím nikterak nehodláme pochybovat, zejména dříve než si objasníme, co vlastně rozumíme pod oním „jest“), pak to buď být mělo, anebo to vůbec být nemělo. Anebo to nemůžeme (resp. nesmíme) všechno shrnout na jednu hromadu, ale musíme se pokoušet rozlišit, co z toho, co „jest“, být opravdu mělo, zatímco to ostatní být nemělo. V obou případech však nutně jde o narušení a přímo popření kauzality: rozlišení mezi tím, co být má (či mělo), a tím, co být nemá (či nemělo), připouští jakousi kontingenci „výskytu“, i když pro pravděpodobnost jednoho ani druhého neplatí žádná symetrie. Mám rozhodně za to, že odlišnost toho, k čemu došlo, protože k tomu „mělo dojít“, od toho, k čemu došlo, ačkoli k tomu „nemělo dojít“, jakož i odlišnost toho, k čemu „má“ dojít a docházet, od toho, k čemu dojít ani docházet „nemá“, nelze vyhradit pouze lidským dějinám a vůbec lidským záležitostem. Ovšem pokud takovou relativní „otevřenost“ vůči „anomáliím“ připustíme také ve sféře mimolidské a dokonce mimoorganické skutečnosti, otvíráme si jakýsi významný vhled či aspoň před-vhled k pochopení povahy celého světa, celé skutečnosti.

(Písek, 120213-1.)